

Ivan Pregelj.

Zvodnik.

(Povest od včeraj in danes.)

(Nadaljevanje.)

VIII. Pismo.

PR I Valičevih so prali. Vse vprek po sadovnjaku in vrtu za hišo so bili porazobesili oprano perilo in ga nato zgrnili v tri močne jerbese, da bi ga zlikali in zgenili. Bolj grobo delo ste opravila Valičeva teta in dekla. Odbrano perilo je opravila Roža sama. Že tretji dan je likala na mizi pred hišo pod mogočno murvo. Perilo je vidno usihalo pridni delavki s kupa in se gomililo lepo urejeno in pospravljeno na drug kup. Le še zveženj žepnih rutic je čakal žarkega železa, da mu vtisne prijetne gube in ga zga-ne kakor treba. Bilo je popoldne v sredo. Živ podsolničnik je prijetno vel. Zdaj pa zdaj je ponagajal dekletu, poigral se z dehtivim platnom, batistno rutico, zobčasto obrobljeno spodnjo haljino ali okusno brisaljko. Roža je hitela pobirati, kar ji je raznašal veter. Vsako toliko časa je morala v kuhinjo po nove žerjavice za likalo. Zdaj pa se je nekako trudno zamislila sama vase, sedla in se igrala s perilom, ure-

jevaje ga na kupu. Iz te zamišljenosti jo je skoraj neprijetno zbudil glasen klic.

»O, kako ste pridni,« je slišala deklica nekakov bolj neznan ji glas in se ozrla. Zagledala je za seboj obraz domače poštarice Alme in se malo presenetila. Na videz in zunaj je pač poznala Almo, bliže ji pa ni stala. Radovedno, ne da bi našla besedo za pozdrav, je gledala na došlo žensko. Bila je priletno dekcle z nezdravo rumenim, a debelušnim licem. Govorila je nizko skoraj po moško. Roža je vedela sicer o njej še marsikaj, česar ji ni bilo pisano na licu. Poznala je od prijateljic neke skorajda čudaške posebnosti Almine. Pravile so ji, da je Alma kljub svoji lepi in tehtoviti telesnosti v svojih besedah zelo sanjava ali »idealna«, kakor se je sama zvala. Vedela je Roža, da Alma kar požira romane in knjige, da jo je neskončno brhko ganiti do solz in da pretirava v časti in slavi o čemurkoli in komurkoli govori. Vedela je tudi, da rada je in pije in skrbi tako poleg svoje duševne še za telesno stran. Roži Alma ni bila preveč prijetna. Iz nekaj kratki, ko je imela posla z njo, se je uverila, da vljudnost Almina ni neposredna in da je njeno brezosebno oboževanje in obnašanje z ljudmi prej dobro premišljen namen, kakor pa izraz lepe, nesebične duše. Tem bolj se je torej zato začudila, ko je zagledala poštarico na obisku pri sebi. Za-

stonj je ugibala, čemu neki jo je Alma posetila. Z neprirodno živahnostjo svojo ji Alma ni dala, da bi se znašla.

»Kar nič se ne dajte motiti,« je govorila poštarica. »Le za trenutek bom sedla in počila. Saj smem? Kar tukaj. Nič, nič! Saj je čisto in lepo. Oh, in sploh, kako lepo je pri vas, gospodična. Ta razgled, ta vrt, ta hlad in ta zrak, kako nebeško čist in zdrav! Likate? Pa vse sami? Dovolite! Ah!« Vzela je s kupa perila in hvalila okusnost in blago. In zopet je brbljavila hvalčce o Valičevih, kako je lepo, če ima človek tak lep dom, ali je gospa teta zdrava, kaj dela gospod Valič, kako se počuti Roža sama, ali ji ni dolgčas, ali kaj bere, pa kako bo brala, saj časa ni. Med govorjenjem je pogledovala nekam lačno proti hiši in poprosila zdajci za čašo hladne vode. Vljudno je planila Roža in stekla v hišo. Vrnila se je s posodo polno vina. Alma se je na videz branila, pokusila nato in po prvem pokusu nagnila krepko. Roža ji je postregla še z domačo gnatjo in kruhom in vprašala, ali ima opravka z očetom.

»Zaradi Vas sem prišla,« je povedala narejeno tajinstveno Alma. Roži je udarila rdečica v lice. Njena radovednost je rastla. Toda poštarica jo je skoraj kakor nalašč mučila, puščala v negotovosti. Roža se je nekako topo vdala in poslušala, kaj govori poštarica.

Ta je začela govoriti o sami sebi. Tožila je, da ima veliko dela in da je brez družbe. Knjige, je rekla, so ji edina zabava. Kaj pa hoče. Roža naj nikar ne misli, da se pretvarja, če govori malo prisiljeno po slovensko. Dobila je to iz knjig. Sicer pa nad vse ljubi slovenske pisatelje. Žal ji je, da ni večša godbi. Ampak umetnost, umetnost! In umetniki. Ona jih obožuje.

Roži se je zdelo njeno govorjenje, ki ga je kot preprosto dekle le deloma umela, skoraj neumno in smešno. Zmedeno je poslušala in preprosto silila, naj Alma je in pije. In Alma se je še in še »silila«, kakor je rekla. Zdaj pa jo je vino razgrela, tako da morda res že sama ni več mislila, čemu je pravzaprav prišla. Govoriti je začela, kako zbira književne redkosti in ima doma alburn z lastnoročnimi podpisi domačih pesnikov.

»Imam Janka Lebana,« je govorila, »zložil mi je tri pesmi. Imam podpis Meškov in pozdrav, imam Gregorčiča.«

Dvignila je roko in rekla slovesno: »Verna Slovenka svojemu rodi, vselej in povsodi bodi. Tako mi je napisal na razglednico, s katero sem ga prosila za majhen spomin. Kaj? Naš goriški slavček je pač še vedno največji.«

Seveda njen okus je bolj Meško, »ljubi dražestni Meško«. Cankar je sirov in zapit. Tri razglednice s svojim naslovom mu je že poslala. Na vse tri se je podpisal za Kurenta. Je pa že gospod Govekar drug mož, četudi je v svojih knjigah navidez zelo razposajen. Ali je Roža že brala njegove »O te ženske?« Še ne. Nič ne de.

»Ampak igrali ga bomo, Rokovnjače bomo igrali in zaradi Rokovnjačev —«

Ozrla se je utihnivši in dodala tiho: »Zaradi Rokovnjačev sem prišla. To je moj posel, ki bi ga bila kmalu pozabila.«

Začela je pripovedovati Roži, kako so se dogovorili učitelj in pevci, da prirede označeno igro. Ona sama bo igrala rokovnjaško ljubico, toda za Polonico nimajo nobene pripravne. Samo Roža bi bila prava.

Zopet se je ozrla previdno in segla nato naglo v žep. Skrivoma je dala nato Roži drobno pismo.

»Berite,« je rekla, »sem kar osebno prinesla, da bi nikomur drugemu ne prišlo v roke.«

Roža je zardela. Spoznala je takoj po pisavi, da ji piše Štefan. Spravila je pismo ne da bi ga brala.

»Tako,« je dejala Alma, »opravila sem. Berite pismo in ne odklopite svoje pomoči.«

Vstala je, da bi šla. Roža ji je še nalila in jo silila, naj še ne hodi. Almi se res ni mudilo. Vse bolj zaupna je postajala v svojih besedah.

»Ne mislite sicer,« je rekla, »da je to pismo kaka tajnost. Saj gre le za igro.«

Kljub temu zagotovilu je radovedno in nekako vzhičeno oprezovala Rožo, kako je skrivala svojo zadrego, ko je ona omenjala Štefana. Zato je iskala v še večjo zaupnost pri Roži. Roža naj se kar njej prepusti. Ona razume, kaj so take tajnosti med mladimi ljudmi. O, saj je tudi že ljubila, žal, nesrečno. Nato je začela hvaliti Štefana in nekako nerodno častitati Roži, ki je postala vsa zmedena. To priliko je spretno izkoristila Alma, se naglo dvignila v drugo in odšla, pustivši Rožo razdvojeno, vzhičeno.

Roža se je zaprla v svojo sobo in prebrala Štefanov list. Vabil jo je, naj ne odreče svoje pomoči pri uprizoritvi. V Ljubljani, kjer je igro videl je takoj mislil na Rožo, je pisal, kako čudovito lepa bi bila na odru. Še se je laskal, da je deklici kar megla vstajala pred očmi, ko je brala. Z vsem srcem je že privolila. Potem pa je zopet premišljevala ali se ne bi komu zaupala. Morda očetu, moda Tončki. Tončki že ne, se je uprla. Pomislila je na gospoda Naceta. Čutila je živo: Gospodu Nacetu pač! Le kako? Le zakaj sicer! Tudi ni vedela, ali naj Štefanu odgovori. Pisati jo je bilo nekam sram in tudi strah. Tako je odlašala dva dni. Tedaj se je zglasila znova Alma. Rože ni našla doma. Pustila ji je drug Štefanov list. Štefan je Rožo rotil, naj se odloči.

»V soboto,« je pisal, »je prva bralna vaja. Čujem, da odslej gospod kaplan nima več svoje pevske vaje ob sobotah. Tako ne bo kar nič nerodno. Roža, doma ti ni treba niti praviti, kam greš. Bodo mislili, da si šla k petju. Pridi!«

Tako je vabil zvodnik v igro in laž. Tudi v laž. Pa Roža tega ni zamerila. Vedela je le, da je lep mlad in da je njen...

Mimogrede, se je sestala s Tončko. Tudi Tončka je že nekaj čula o igri. Ona, je rekla bridko, bi v igri za ves svet ne nastopila.

»Zakaj pa ne?« je vprašala Roža.

»Sram bi me bilo,« je rekla Tončka.

»Si pa hudó sramežljiva,« je menila Roža. »V Ljubljani igro vsak teden igrajo, pa se nihče ne spodtika ob njej.«

»Kaj, ali igro poznaš?« je vprašala Tončka.

»Prosili so me naj igram,« je odvrnila mirno Roža. Tončka je osupnila. Potem se je našla:

»Seveda si odklonila.«

»Pritrdila še nisem.«

»In tudi ne boš, ker ne smeš,« je rekla trdo Tončka.

»Zakaj pa ne smem,« se je čutila Roža užaljeno. »Ali morda zato ne, ker so mene povabili in ne tebe?«

Tončka je plaho zastrmela v tovarišico. Nekaj trenutkov ni našla besede. Ko jo je našla, je rekla kakor iz najbolj bridkega pelina:

»Če se zavrgla nisi, ne boš igrala!«

Roža se ji je prezirljivo zasmejala:

»Hudo res si se zavrgla. Še skrivaš se ne več kako si nevoščljiva.«

»Nisem!« je kriknila Tončka. A Roža ji je obrnila hrbet in dejala hladno:

»Pojdi pa me zatoži gospodu Nacetu!«

»Zbogom, Roža,« se je siloma ubranila svoji jezi Tončka in šla. Upala je, da je vendarle uspela pri Roži. O njej je doumela še osebno bridko:

»Saj mi ne dela krivice. Saj ni manj modra ko jaz. Le čemu jo skušam nadzirati! Ima ponos in otrok ni več. Ni ne!«

Res ni vedela, kako sladko vabijo zvodniki . . .

Smrekar:

V jutru.

*Šel sem in obstal pred božjo ječo.
Lučko sem pred njo zazrl boječo.
Nekaj rožic bornih in ovelih,
nekaj sveč in nekaj prtov belih.*

*Rožic nihče v jutrih ne zaliva.
Prte bele sivi prah pokriva.
Sveče ždé povžite, žalujoče —
— kot simbol ljubezni žrtvujoče.*

*Stopil sem, da s prtov prah otresem,
In da duši — beli cvet prinesem —
Jagnje se med lilijami pase.
Milost božja v belih dušah rase.*

*Šel sem, da zalijem vele cvete:
verne misli moje in obete.
V mislih vernih, da se z Bogom družim,
v sklepah svetih, da zvesto Mu služim.*

*In še v tretje šel sem, da lestence
v duši si prižgem — ognjene vence.
Vsi rudeče so zaplameneli,
mrzli hram so prameni ogreli.*

*In tedaj so vratca se odprla.
Duša mi je hostijo zazrla.
Z zvonkim glasom zvonček že pozvanja,
in prihod Najvišjega oznanja.*

*V cvetje tone, v žar lestencev rdeči,
v dušo tone, v nje objem ljubeči.
In tedaj se z dušo nebogljeno
nje najdražji Ženin sklene v eno.*

POMENKI.

Romanja.

Romarji gredó
k Mariji na goró...
Vzpenjajo se, gibljejo,
tajno šepetajo,
molijo, prepevajo,
pesem eno znajo.

Preko nebniĥ dalj doni,
spuŝča se v niŝave
lepa pesem romarjev:
»Mati boŝja, ave!«
Romarji gredó
k Mariji na goró...

ŽE v prvih časih krščanstva so kristjani po zgledu Marije in učencev Jezusovih radi obiskavali kraje, kjer je Gospod trpel in umrl. Na Zveličarjev grob so prihajale v Jeruzalem množice romarjev ne samo iz sosednjih krajev, ampak tudi iz Italije in Galije, tam od bregov atlantskega oceana. Sestavili so »kaŝipote«, zmerili razdaljo od meŝta do mesta in podrobno določili, kod naj romarji hodijo, kje naj počivajo in prenočujejo. To so prvi zemljevidi in potopisi. Razen v Sveto deŝelo so romali ŝe zgodaj v *Rim*, na grobove sv. apostolov in mučencev. Odtod izhaja tudi beseda »romati«, ki pomenja isto kot iti v Rim.

Tudi naši predniki so radi hodili na boŝjo pot celo v daljno Kompostelo na Španskem, kjer je pokopan sv. Jakob in v Kelmorajn v zapadno Nemčijo, kjer so ohranjeni sveti ostanki Treh Modrih. Hodili so romarji peŝ, nosili so posebno romarsko obleko, torbo čez ramo, roŝni venec okrog vratu, v roki pa dolgo romarsko palico. Med potjo so molili, peli, cpevali slavna dela svetnikov in predstavljali sv. igre. Po mestih in ob glavnih cestah so romarske množice gostoljubno sprejemali, zidali zanje gostišča, kjer so se utrujeni boŝjepotniki odpočili in okrepečali za dolgo pot. Posebno mesto Köln ob Renu je zanje očetovsko skrbelo, zato je ostalo to romanje v Kelmorajn našim prednikom v dobrem spominu.

V drugi polovici srednjega veka se je zvečalo ŝtevilo Marijinih cerkva. Začela so se romanja k Materi boŝji zlasti na one kraje, kjer

so romarji prejeli posebne čudežne milosti. Zanimive pripovedke lepšajo zgodovino mnogih božjih potov. Pripovedujejo, da so ponekod sami angeli zidali cerkev, drugod so nebeški poslanci prenesli milostno podobo, zopet drugod je ponehala kuga, ko je bila sezidana cerkev itd. V 14. in 15. stoletju je nastalo posebno veliko božjih potov, posvečenih Žalostni Materi božji, kjer so verniki iskali pomoči v stiskah, poljubljali sveto podobo, kleče hodili okrog altarja ali po svetih stopnicah, pili iz studenca ali vodnjaka in dosegli čudežne milosti na duši, pa tudi na telesu, kar pričajo številna ozdravljenja. Cerkev romanja na božje poti splošni ni nikoli ukazovala, pač pa priporočala. Obsojala in prepovedavala je pa vsako zlorabo in vsak nered na božjih potih, a romanje samo na sebi je kot naraven pojav ljudske pobožnosti vedno zagovarjala napram krivovercem. Romarjem, ki so odhajali na božjo pot, ali se vračali domov, je Cerkev podeljevala posebni blagoslov. Dolžan je iti na božjo pot le, kdor se je pod smrtnim grehom zaobljubil ali komur bi romanje bilo naloženo za pokoro. Včasih se je zaobljubila cela župnija, da hoče v gotovih časih na božjo pot. Ta obljuba sicer redno veže le tiste, ki so jo storili. Lahko pa cerkvena oblast zapove, da nasledniki izpolnjujejo, kar so predniki obljubili. V tem slučaju seveda naslednikov ne veže obljuba, pač pa cerkvena zapoved.

Naša Marijina božja pota.

Naši predniki so prejeli krščansko blagovest iz Ogleja, severni bratje pa deloma iz Solnograda in Velegrada.

V onih davnih časih je cvetelo ob obali jadranskega morja bogato trgovsko mesto *Oglej*, ki se je ponašal, da je drugi Rim. Štel je okrog pol milijona prebivalcev ter je bil močna trdnjava proti prodirajočim barbarom. Tu so imeli bogati Rimljani svoja letovišča in palače. V tem mestu je bujno cvetelo krščanstvo, odkoder so pošiljali patriarhi misionarje v naše slovenske kraje. Iz Ogleja sta vodili dve rimski cesti skozi našo deželo; po njih so prinesli blagovestniki obenem s sv. vero tudi češččenje Marije. Saj se je ravno oglejska cerkvena občina od prvih početkov odlikovala po vdanosti in ljubezni do Marije. Ob veliki cesti, ki je peljala čez Predel, so nastale sloveče cerkve, posvečene Marijinemu Vnebovzetju n. pr. v Kobaridu, Kanalu in Tolminu.

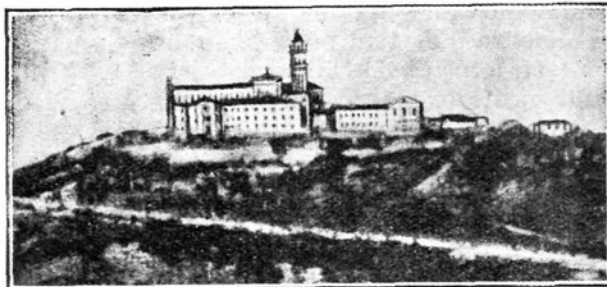
Ena najstarejših Marijinih božjih poti, ki so jih ustanovili oglejski patriarhi, je božja pot na *Barbani*. Sezidana je okrog leta 580. p. Kr. na gradeških lagunah. Navadno je skrivnostno tiho na tem ljubkem, zelenem otoku, le morski valčki pljuskujejo sem ter tje ob breg, pa se zopet umaknejo, da ne bi motili tihe pobožnosti. Nad cer-

kvenimi vrati stoji napisano v latinščini »Tvoji sinovi bodo od daleč prišli.« In res prihaja v gotovih časih nebroj Goričanov in Furlanov obiskat Kraljico morja. Milostna podoba je pravi umotvor. Prijazno steza roki ter vabi verno ljudstvo pod svoje okrilje.

Nad zeleno Sočo se dviga na 684 m visokem hribu slavna božja

pot Sv. gora. Zaslovela je že v 14. stoletju. Leta 1574. je dal deželni poglavar nadvojvoda Karol samostan in okoliško zemljo v posest frančiškani. Dne 6. junija leta 1717. je bila milostna podoba kronana na Travniku v Gorici. Ljudstva se je zbralo ta dan na tisoče in tisoče. Ko je položil škof zlati kroni na glavo Jezusu in Mariji, so zadoneli topovi in zazvonili zvonovi. Po kronanju so frančiškani zopet prenesli kronano podobo na Sv. goro. Še dandanes pojejo po Vipavskem

pesmi v čast kronani M. B., ki se začenjajo z besedami »Danes bodo kronali, sveto Mater božjo; pojte, pojte, romarji, gor k Mariji kronani.« Ta slovesni dan opeva tudi pesem o možu, ki 38 let »ni hodil k maši, storil je vsake vrste greh in imel je vse v zasmeh«! Na Ma-

rijino kronanje se je izpreobrnil. — Med svetovno vojno je bilo svetišče razdejano do tal. Sedaj stoji na kraju razvalin veličastna cerkev, ki bo posvečena drugo leto. Romarjev zadnja leta ni več toliko, kot jih je bilo pred vojsko. Svetišče je žalibog izgubilo privlačnost in postaja bolj izletna točka, kot božja pot. V nedeljo dne 21. avgusta so se v imenu društva poklonili svetogorski Kraljici člani romarji iz banjske planote, ki so prejeli sv. zakramente in molili za našo organizacijo.

Tembolj privlačna pa je postala zadnja leta božja pot na Sv. Višarjah. V blagoslovljeni samoti, ki je oddaljena od hruma in vzvišena nad vsem posvetnim šumom, se dviga na 1792 m visokem hribu bajno lepa planiska romarska cerkev. Tu se čuti človek res blizu Bogu in Mariji. Zgodovina te božje poti je nejasna. Nastala je najbrž okrog leta 1360. Za cesarja Jožefa II., ki si mu bila nevšečna božja pota, je bila romarska cerkev zaprta štiri leta, ko jo je zopet otvoril cesar Leopold. Od tedaj so leto za leto romali na Sv. Višarje romarji iz Kranjske, Koroške, Goriške in Benečije. V poletnem času so oskrbovali romarsko cerkev trije frančiškani. Svetovna vojna je svetovišarsko svetišče in gostišča razrušila. Dne 15. septembra 1915. je granata razbila cerkev. Milost-

no podobo so spravili v Žabnice, odkoder je bila zopet prinešena v obnovljeno svetišče 24. junija 1925. V cerkvi ima prostora okrog 800 romarjev. Planinski raj in sveti mir vabijo romarje na Sv. Višarje. Letos so imeli tu duhovne vaje naši dijaki. Na romanje je prišlo k svetovišarski Materi tudi idrijsko in bovško prosvetno okrožje. Vsak, kdor je bil na tej krasni božji poti, si želi čimpreje nazaj. Vtisi so neizbrisni.

Kakor je oglejska cerkvena občina širila sveto vero med našimi pradedi, tako je postal *Velehrad* na Moravskem središče Marijinega češčenja med severnimi brati. Sedanji *Velehrad* je vas, ki šteje okrog 800 prebivalcev. Velika cerkev M. B. je iz 18. stoletja. Ob cerkvi so velika poslopja očetov jezuitov in prenočišča za romarje. Zraven je manjša cerkva, imenovana *Cirilka*. Ni sicer zgodovinsko gotovo, da bi bil tu pokopan sv. Metod, vendar Slovani s svetim spoštovanjem prihajajo na *Velehrad*, da tam počaste spomin sv. Apostolov. Zlasti letos ob 1100 letnici rojstva sv. Cirila je peljalo nešteto vlakov romarje na *Velehrad*. Tudi Slovenci so šli na romanje, da se poklonijo nebeški Zaščitnici in svetima bratoma. Veličastna cerkev je bila po noči bajno razsvetljena in čudovito lepo okrašena. *Velehrad* je postal središče misijonske misli za zedinjenje Slovanov.

Letošnja romanje.

Na *Staro goro* blizu *Čedadu* je v nedeljo 31. julija romalo brisko prosvetno okrožje. Starodavna božja pot je znana zlasti Benečanom. Starinske ulice, spomeniki, samostan itd. Kažejo sledove stare zgodovine, ko je naš rod romal k Materi božji na *Staro goro*. Svetišče je zidano v obliki gradu na visokem griču, kamor pelje nebroj stopnic. Krasen je bi pogled v ranem jutru na *Nadiško dolino*, kjer prebivajo beneški Slovenci. Z začudenjem so opazovali lepe domače noše naših romaric, s solznimi očmi so poslušali pridigo v domačem jeziku in z radostjo so slišali naše cerkveno petje. Po skupnem sv. obhajilu je zadonela domača pesem, ki je odmevala od Sv. Ivanca in se zlivala v beneško ravan. Popoldne so se romarji napotili v *Ajžlo*, kjer so prepevali v cerkvi in pri prijaznem gostitelju. Ljudstvo se ni moglo načuditi lepi pesmi. Venomer so prosili: Dajte nam kantát! Zdelo se je, kot bi jim vstajali v spomin dnevi, ki so že davno, davno za njimi. Le starejši rod se še spominja teh dni, mlajši jih kmalu ne bo več pomnil...

Na *Vitovlje* so sklenili poromati člani in članice dolenjevipavskega okrožja. V krasnem nedeljskem jutru, ki je vstalo iz viharne noči so se vzpenjali po gorskih rebrih romarji in romarice v nedeljo dne 23. julija. Med jutranjo sv. mašo so romarji pristopili k božji mizi, tajno poslušali božjo vest in v mogočnih akordih peli pesem v čast nebeški Kraljici. Po drugi maši so se dvignili na vrhove, da se naužijejo svežega zraka in nagledajo lepote naše dežele.

Cerkev je sezidana iz dveh delov: najstarejša je gotska kapela, sedanji glavni altar, ki sega iz dobe, ko so zidali gotske cerkve. Drugi del cerkve je pa prizidan šele kasneje. Sklepajo da je *Vitovlje* služilo kot tabor za časa turških bojev. Še pred nekaj leti je bil v zakristiji 1 m dolg železni top, ki je pričal

o težkih dneh naših prednikov. Cerkev je prijazna, ravnokar popravljena in radi lepe lege zelo privlačna.

V Log pri Vipavi romajo nele Vipavci, temveč Kraševci, Pivčani in Gorjani. Veličastna cerkev leži ob glavni cesti med zelenim poljem. Za obnovo tega svetišča se je zlasti trudil vipavski dekan Gabrijan. Božja pot v Logu je vedno svečan praznik za vso dolino. Nešteto romarjev vre mimo stojnic in barak kot mogočni val okrog velike cerkve. Svetišče je krasno slikano, ima prvovrstne orgle in obsežen prostor. Zlasti zadnja leta je postal Log romarski kraj za Marijine družbe in naše organizacije. V Logu se obhaja vsako leto tudi Porcijunkula, ki privabi veliko vernikov k zakramentom.

Mirenski Grad, kjer stanujejo gg. misionarji ni le središče ljudskih misijonov, temveč znana božja pot v čast Žalostni M. B. Sedanje svetišče je krasno, prostorno in veličastno. Na Gradu se namerava sezidati tudi »dom duhovnih vaj«, kamor bodo hodili iskat dušnega miru nešteti naši člani in fantje sploh. Zato pa je treba denarja. Vsak dar je dobrodošel. Na Grad je poromalo mirensko okrožje, kakor smo že zadnjič poročali.

Majhna je naša dežela, vendar ima polno cerkva, posvečenih nebeški Materi. K Njej romajo verniki v težkih dneh, da si izprosijo milosti in tolažbe. Čim hujši so dnevi, tem pogostnejša so romanja. Ker ljudstvo ne more iti na daljša božja pota, si je izbralo domača. S tem je zopet oživel več romarskih cerkvic, ki so bile pred vojno že skoro pozabljene. Globoka vera našega naroda kaže vsem romarjem pot, po kateri bodo kot božji romarji prišli v nebeško svetišče, kjer bo Bog »obrisal solze iz njihovih oči in ne bo več žalovanja in joka«. Da bi srečno doromali!

Članom in članicam!

V nedeljo dne 28. avgusta bo daroval v Cerknem zlato mašo naš presvetli nadškof dr. Fr. B. Sedej. Pozivamo vsa naša katoliška društva, da se ta dan korporativno udeleže sv. maše in molijo za svojega Nadpastirja.

Prosvetna zveza je Prezvzišenemu poklonila za zlato mašo krog 2000 sv. obhajil, ki so jih darovali zanj člani in članice o priliki okrožnih romanj. Na številne častitke, katere so Presvetlemu poslala prosvetna okrožja, je nadškof zlatomašnik poslal sledečo zahvalo:

Dobil sem brzojavna naznanila, da so se me romarji prosvetnih okrožij, včlanjenih v Prosvetni zvezi spominjali v molitvah in prosili Boga, naj me ob zlati maši ohrani še mnogo let.

Za te izraze vdanosti, za prijazna draga mi voščila, posebno za molitve katoliških mladeničev se prav pristrčno vsem in vsakemu izmed njih zahvaljujem ter jim pošljem svoj nadpastirski blagoslov, da bi na podlagi kršč. načel v vzajemnosti s svojimi dušnimi pastirji, posebno pa z menoj delovali neustrašeno v čast božjo, v svoje zveličanje in blaginjo našega milega naroda.

S prijaznim pozdravom udani

† Francišek B. Sedej m. p.
nadškof.

Rado Bednarik.

Leta Gospodovega . . .

Stara pravda.

(Konec.)

VSI popisani dogodki so pa le uvod v veliki tolminski punt l. 1713., ki nam je izpričan v starih zapiskih. Vélikega punta, ki je zajel ne le Tolminsko, marveč tudi Brda, Kras in Braniško dolino, so bili krivi novi davki in njih izterjevalci. Tu moramo nekaj popisati o ogromnih davščinah, ki jih je naša majhna deželica morala prevzeti. »Zdaj pod enim, zdaj pod drugim imenom so jih razpisavali, kakor da bi sprememba imena mogla olajšavo prinesiti,« meni zgodovinar tiste dobe. Monarhija je bila celi 18. vek zapletena v neprestane vojne, zato je trebalo denarja. Goriški stanovi so prevzeli dolžnost, da bodo na račun državnega dolga plačali 30.000 goldinarjev. Razen tega je bila dežela obdavčena z izrednim vojnim dolgom, ki je znašal en odstotek celokupnega davkoplačevalčevega premoženja; potem »turški davek« (znašal je 60% zemljiškega davka), stanarina za vojaštvo, izredne doklade, za rekrute (samo l. 1745: 13.000 gld), treba je bilo ob slovesnih dogodkih na dvoru dajati posebna darila in še cela vrsta dajatev. Najbolj je pa bilo ljudstvo udarjeno z novim davkom na meso in vino, ki so ga vpeljali l. 1706. Prej so ta davek terjali le pri mestnih mitnicah, sedaj so ga pa raztegnili na vso deželo. Vsa grofija je morala za davek na meso odšteti 5000 gld in na vino 7000. To je bilo za tiste čase ogromno. Pri tem pa ni ostalo. Davek so izterjevalci kar leto za letom višali. Tako n. pr. je l. 1789. omenjeni davek narasel kar na 20.000 goldinarjev. In kdo ga je moral nositi? Kmet, ker plemstvo je le malo davčnih bremen prevzemalo. Splošna revščina je že bila itak velika, zdaj še nove doklade in vrhu tega pa okrutnost davčnih zakupnikov! Glavni zakupnik za grofijo je bil neki Jakob Bandelj. Njegova strogost pri izterjevanju in samolastno višanje davkov sta bili splošno znani. »Odeh in pijavka« Bandelj je brž obogatel. Imel je veliko premoženje in kronist tiste dobe pravi, »da se je Bandeljeva žena oblačila v svilo kot najvišje gospe v grofiji«. Bandelj je imel po vsej deželi raztresene svoje podzakupnike, ki niso v izžemanju prav nič zaostajali za svojim gospodarjem. Kdor ni o pravem času plačal davka, so ga zaprli in oglobili. Celo nunam in jezuitom je biriški Bandelj naložil vsled nekega zastanka globo 500 goldinarjev. Tudi Tolminci so imeli zastanke pri Bandelju. Med tem je pa med ljudstvom že vrelo in se pripravljalo na punt.*)

*) O velikem tolminskem puntu je pisalo že več zgodovinarjev. Za podlago so jim služili zapiski in poročila goriškega glavarjevega namestnika grofa Leopolda Adama Strassoldo. Te zapiske, ki jih je hranil arhiv goriškega deželnega odbora, je deloma objavil g. Miroslav Premrou. Nekaj je pisal o tolminskem puntu laški dnevnik v Gorici »L'Isonzo«, letnik 1878. Ta spis je priredil po nekem neznanimu spisu Franc de Gironcoli. Obširnejše poročilo je v zborniku »Lunari di Gurizza« l. 1858 (ne 1878 kot navaja Rutar). Ta spis pa je posnet po »Memorie contemporanee« plemiške rodovine Dragonja. Rajni tolminski dekan Josip Kragelj je v listu »Domovina« l. 1867. priobčeval podlistke o tolminskem puntu. Posnel jih je iz omenjenih »Lunari di Gu-

Kmečko gibanje se je na tihem pripravljalo. Središče ni bilo toliko na Tolminskem, kakor je danes štejejo, marveč bolj na banjški in čepovanski planoti, okoli sv. Lucije, Ročinja, Roč in Šentviške gore. Pozneje se je raztegnilo puntarsko gibanje preko Kanala v Rihemberg, in po braniški dolini ter na Devin in spodnji Kras. Brda so se tudi dvignila.

Izterjevalec Bandelj je dal znamenje za upor. Sicer so se puntarji že prej skrivaj zbirali pod vodstvom Gradnika, Kobala, Muniha, Kraglja in drugih. 15. marca l. 1713. so prišli nekateri vplivni možje iz tolminskih vasi v Gorico na semenj. Ko so se napravljali z žitom in soljo proti domu, jih sredi Gosposke ulice (via Carducci) ustavijo Bandeljevi ljudje in jih ženejo na Grad v temnice, češ, da so še dolžni na davku. Ta novica se je brž raznesla po vaseh. 27. marca se dvigne večje število Tolmincev oboroženih s kosami in palicami nad Gorico. Pri solkanskem pokopališču jih sreča tolminski grof Jakob Anton Coronini. Ko mu kmetje povedo, da gredo po račune z Bandeljem, obrne grof konja in odjezdi poročat grofu Strassoldu. Ta se poda sam z nekaj vojaki proti Solkanu. Naprej pošlje mestnega sodnika, ki naj zahteva, da pošljejo kmetje par županov pred grofa z njih pritožbami. Kmetje pa odgovorijo, da bodo šele naslednji dan dali odgovor, ko pridejo še ostali. Sodnik se je vrnil in je povedal, da je zbranih že kakih 250 ljudi, 20 jih je oboroženih celo s puškami in da se vedno nove trume zgrinjajo k cerkvi pri sv. Roku. Glavarjev namestnik pošlje še enkrat sodnika pregovarjat kmete. Zaman! Zdajci začne prodirati proti njim 12 dragoncev in oddelek mušketerjev. Še enkrat gre odposlanstvo k Tolmincem, celo sam grof Strassoldo se poniža in pristopi. Toda vse je zaman. Tedaj da grof vojaštvu ukaz, naj kmete razžene. Vojaštvo je tudi streljalo. Nekaj kmetov je bilo ranjenih, 25 vjetih, ostali so se pa razpršili po hribu. Ko je vojaštvo odšlo, so se Tolminci pomnoženi z ljudmi iz drugih vasi znova zbrali pri sv. Roku. Zarana zjutraj je deželni namestnik dobil poročilo, da šteje kmečka vojska že 2000 ljudi. Namestnik odpošlje v Solkan kot svoja odposlanca barona Formentinija in Radetiča. Odposlanca sta našla v Solkanu že 6000 mož in fantov, deloma oboroženih. Vrnila sta se s poročilom, da hoče vsa kmečka vojska po staro pravdo vsaj do Kornja, ki je bil tik za mestnimi vrati. (Ta so se namreč nahajala ob koncu Gosposke ulice.) Toda kmetje so pregovorili stražnike ob mestnih vratih, da so jih spustili celo na Travnik. Polhovka je bila pri polhovki ko so poslali pred deželnega namestnika svoje odposlanca. Tu so dobili vse polno obljub, ker je grof skrivaj poslal sla v Gradiško po vojake in je dal Grad dobro zastražiti. Toda ko se je odposlanstvo vrnilo iz glavarjeve hiše, se kmetje niso več hoteli umakniti, dokler ne bodo izpuščeni ujeti tovariši in kmetje od 15. marca. Med tem se je plemstov z glavarjevim namestnikom zaprlo v Grad in pričakovalo pomoči iz Gradiške. V strahu je Strassoldo

rizza». Po Kraglju je pisal Rutar v svoji »Zgodovini Tolminskega«. Ta je pa služila za podlago Grudnu pri »Zgodovini slovenskega naroda«. Izmed ostalih zgodovinarjev omenjajo tolminski punt Czörnig in Morelli, nekaj več Della Bona. Nekaj ima o tolminskem puntu tudi majhna brošura, ki je izšla l. 1901. pri Paternolliju. Literarno je obdelal veliki punt Lojze Remec v poljudno pisanem »Vélikem puntu«. Ivan Pregelj je porabil snov punta za svoje »Tlačanec«, ki jih je zdaj predelal v umetniško dovršene »Tolmince«.

tudi ukazal izpustiti vse ujete kmete. Kmečka vojska je 28. marca na Travniku praznovala svojo zmago. En del Tolmincev je pa med tem obračunal z Bandeljem. Vdrli so v Bandeljevo hišo, ki je stala nasproti ženske bolnišnice v nekdanji via Teatro (pod poznejšo h. št. 75, 76). Tam so vse razbili. Ko so meščani videli, da jim kmetje nič nočejo, so se z njimi bratili in brili norce iz plemičev, ki so si jezno na grajskem obzidju brke grizli. Ko so kmetje odšli, je prišlo vojaštvo iz Gradiške in je mesto dobro zastražilo.

Ena truma kmetov je še isti dan šla s Podsabotinci v Števerjan, kjer je razrušila hišo barona Taccója. Hoteli so isto narediti tudi s hišo Bandeljevega davkarja Petra Taljanuta. Le po posredovanju domačega dušnega pastirja in proti darilu 100 cekinov domači cerkvi so odjenjali.

Glavna truma pa, ki se je vračala iz Gorice skozi Kanal, je razbila vse pri kanalskem davkarju Andreju Karnelu. Ko so prišli domov, so se znesli nad tistimi strahopetci, ki niso hoteli ž njimi nad Gorico. Iskra upora se je pa med tem raznesla po celi deželi. Deželni podglavar je poslal na Dunaj poročilo, da so puntarji se zavezali pod strogo kaznijo, da bodo od 16. do 60. leta pomagali stari pravdi. V Tolminu so od grofa hrupno zahtevali, naj jim izroči stare urbarje, da bodo pogledali svoje pravice.

1. maja so se ljudje iz Gradnega, Krasnega, Višnevik in Neblega lotili farovža v Biljani, češ, da je tam še nekaj Taljanutovega vina. Šmartenci in Kozanci so s krminskim sodnikom prihiteli in prepodili napadalce, ki so pustili 3 mrtve in več ranjenih na farovškem dvorišču.

3. maja se je zbralo večje število Rihemberžanov, Žabeljcev in Štanjelcev, ki so naskočili rihemberški Grad in izsilili od grofa Karla Lanthierija stare urbarje. 30 mož so poslali z urbarji v Gorico, da bi dobili pisarja za prepis. Možem je pa namestnik zažugal s cesarsko jezo, če ne izroče urbarjev. Odposlanstvo se je vrnilo, toda Rihemberčani niso urbarjev izročili.

V Devinu je 300 podložnikov naskočilo utrjeni grad grofa della Torre. Najprej jih je ta zlepa nagovarjal, naj odidejo. Potem jih je pa s krogli razpršil in pet usmrtil. Klic »nad gradove!« je odmeval po celi deželi. Zato se ni dornberški grof Rabata čutil doma več varnega in je poslal svojo družino v utrjeno Gradiško. Podložni kmetje so popolnoma izropali završniški grad. Grof Petazzi je v temni noči bežal s sinom Nikolajem na enem konju v Trst. Rešila sta si komaj golo življenje.

5. junija je pa bilo konec kmečkih pobun. Prišlo je namreč na prošnjo deželne gosposke 500 Hrvatov graničarjev s poveljem, naj polove voditelje upornikov. Najprej so divji vojaki ukrotili Rihemberžane, potem so pa šli nad Tolmince. Kronist piše, da ko so prvi Hrvati šli proti Goram, so vlovili nekega človeka in so mu kar glavo odrezali »quasi che quello fusse un Tulminoto« (kakor da bi bil Tolminec). Morda je to popisovanje preokrutno, vendar je res, da je vojaštvo zastonj pilo in jelo po tolminskih vaseh ter polovilo puntarske vodje. Zaprli so jih na Grad in na tezalnici iz njih izsilili izpoved, da so se puntali ne za svojo pravdo, marveč proti cesarski gosposki, kar je pa velik pregrešek. 29. julija je prišla v Gorico preiskovalna komisija. Predsedoval ji je knez Porcija, za namestnika je imel grofa Wildensteina. Komisija je poslušala pritožbe, sodila in obsodila. V aprilu prihodnjega leta (1714.) je bila obravnava končana. Ves ta čas je pa

v ječah na Gradu hiralo sedem poglavitnih upornikov. 150 Tolmincev in drugih je bilo obsojenih na večje ali manjše kazni. Ono sedmorico je pa čakala smrt. 20., 21. in 22. aprila*) jih je na goriškem Travniku pod stebrom sv. Ignacija odrešila. 26-letni Ivan Gradnik, Gregor Kobal, Lovrenc Kragelj in Martin Munih so padli za staro pravdo pod rabljevo roko. Njih trupla so razsekali na štiri kose in te kose so obesili na drogeve ob poteh v Solkan, Rožno dolino in Grojno v večer opomin, naj se kmet ne dviga za svoje pravice. Naslednji dan so bili umorjeni na istem mestu še štirje puntarji, katerih imeni nam pa zgodovina ni zapustila. Tretji dan so dali glavo pod rabljevo sekiro Matija Podgornik, Andrej Laharnar in Valentin Lapajne. Visoka komisija je pospravila svoje papirje in samozavestno odšla v deželni dvorec v svesti si, da je očuvala gosposke pravice. Slovenski podeželski župani pa, ki so moritvi morali prisostvovati, so se z gnjevom v srcu in potrto molče vračali v svoje vasi. Zadnja zarja dneva je že padala preko svetogorskega svetišča, ko je bilo eno dejanje žalostne slovenskega ljudstva na Travniku završeno.

Pač so se še pozneje pojavili znaki javnega nezadovoljstva. Še so se shajali v temnih nočeh puntarji in prisegali osveto. Zadnji upor se je med Tolminci pojavil še l. 1787., ko so na novo odmerjali zemljiški davek. Pa kmalu so se podvrgli gosposki in čakali na tisti dan, ko bo kri puntarjev, ki je brizgnila dolí na Travniku, podpisala listino stare pravde slovenskega ljudstva!

L. Zorzut.

Naša beseda.

Zdaj smo sami
in med nami
v hiši naša je beseda
starišev, otrok in deda
in sosedov; prosta je in mirna,
ob ognjišču zvesta, verna,
o beseda naša
— čista čaša
polnega srcá —
mi jo spijemo do dná!

Dušo našo vso prevzame,
ko domače zgodbe pravi,
v toplem dihu nas objame,
žalostne vedri in zdravi.
Šegava je, kmečka, norce brije
pol za šalo, pol za res,
po domače jo lepó zavije,
še okrogla je katera vmes.

Zdrava je, v bogastvu nevsahljiva,
sama raste na domačih tleh,
bolno s žalostnim korajžo vliva:
zdravje, smeh v pretežkih dneh!
Ta beseda je, ki zmagovita
skoz trpljenje naših težkih dni
smeje se, a njena čudovita
moč po žilah gre v mesó in kri.

Je tolažba naša še edina
ta beseda, ki še kaj veljá,
ko natoči čistega nam vina,
da posmejemo se iz srcá.
O beseda naša
— čista čaša
polnega srcá —
mi jo spijemo do dná!

*) Po Della Bonovih podatkih.

P. Keller (prevedel dr. A. K.)

O glasbenem življenju v Altenrodi.

(Nadaljevanje.)

KAJ naj postane iz Cirila? Nič se ni posrečilo. Ni dobil nobenega mesta kot pevovodja, niti ni našel gledališča, ki bi hotelo vpri-zoriti njegovo opero. Samo nekaj kratkih uglasbenih pesmic je prodal založnikom, pa še to le proti neznatnemu honorarju. Toda Ciril se je veselil, kadar so izšli listi na štirih straneh, ki so nosili njegovo ime in skrivali otročička njegovega duha, in vsakega je nesel k Sabini.

Nekdaj je Ciril izdal novo pesem in dal predrzno tiskati na naslovni list: »Posvečeno Sabini...«

Besedilo pesmi se je glasilo:

DA TE LJUBIM...

Vedo že cvetke in trata zelena
in ve že mrak, meglena žena;
že čivkajo ptiči na strehah visokih,
šumljajo za njimi valovi v potokih;
petelin na stolpu cerkvenem kriči
visoko v sinje nebo že več dni;
v gozdu šušti od drevesa k drevesu,
čebele brenčijo v opojnem lesu:
in kmalu ljudje bodo vedeli v mestu,
kot da oznanjeno je v manifestu;
in ve že noč in ve jutranji soj,
le angel ne ve še moj.

Za to pesem se je Ciril pri svojem založniku radi »boljše opreme« odpovedal vsakemu honorarju, da, še sam je doplačal. In ko so zdaj ležali pred njim na mizi prvi izvodi z njegovim imenom in z imenom ljubljene deklice v okvirju rdečih rož na naslovni strani, ga je zgrabila vroča bojazen. Gotovo, saj Sabini ni popolnoma nič treba besedila na se obračati; taki teksti pesmi so nevtralni, so lahko merjeni sem ali tja ali popolnoma v slepo, toda ona bi lahko pesem na se obrnila in potem bi se čutila užaljeno. »In kmalu ljudje bodo vedeli v mestu, kot da oznanjeno je v manifestu —« deklici mora vendar postati skrajno tesno, če bo to brala. In potem bo po krivdi njegovega vsiljivega lažkanja vse njegovo upanje gotovo proč in končano.

Ciril je brzojavil svojemu založniku, naj umakne pesem z glasbenega trga. Založnik je odgovoril: »Samo proti prevzetju cele naklade. 33 $\frac{1}{3}$ odstotka rabata od prvotne cene. Pet izvodov že prodanih.«

Tako je Ciril žrtvoval velik del svojega majhnega premoženja in kmalu je imel v svojem stanovanju nakopičenih nekaj sto tiskanih pesmi, ki jim ni vedel porabe.

»Noč je vedela in jutranja zarja,« kaj je Ciril trpel radi Sabine. Brezupno. On, ubogi glasbenik, ona, edini otrok bogatega moža!

In še nekdo drugi je trpel radi Sabine: krovcec. Gospa muzika je vendar zlobna zvodnica. Z lahnimi čarovniškimi koraki hodi okoli

ljudi, jih obkroži, jim dá srkati sladek strup iz prekipevajočih glinastih čaš, sopsti po tujih ritmih in čutiti tuje melodije. Kako zna voditi dva človeka v vse globine in višine, pred tisoč ušesi govoriti tajen govor, pred tisoč očmi graditi nevidne ljubezenske utice. Kako zna božati in mučiti, dvigati in poniževati, snubiti in pogubljati.

Preprosti sin ljudstva, razposajeni fant, je postal sanjač. Če je sedel na visoki stregi, so blodile njegove oči vedno zopet čez morje hiš tja, kjer je na sejmišču poleg stolpa mestne hiše stala lekarnarjeva hiša z zlatim žerjavom. Ta hiša mu je postala prava domovina. Bila je svetla in lepa, drugače kot njegova borna rokodelska izba, in angel nebeške ljubkosti je živel v nji.

Često je sedel krovce na kakem vrtoglavem mestu v globokih mislih. Mnogokrat, kadar so zvonovi tako slavnostno peli, je jokal. To-liko streh in nobena njegova; iz tolikih dimnikov bel dim in njegovo ni nobeno ognjišče, h kateremu bi lahko peljal svojo ljubljeno ženo.

Z visokih strešnih vrhov je gledal preko mesta tja v prosto de-želo. Ceste so peljale v daljne daljave. Lahko bi romal, lahko bi se od-trgal od svoje muke. Toda šel bi pač zadenjski, da bi še vedno videl ljubo mesto, in ko bi izginila poslednja streha, bi od hrepenenja pre-magan tekel domov. Kaj je ubogemu krovcu ostajalo drugega, kot da se nekega dne strmoglavi in si »v izvrševanju svojega poklica« častno zlomi vrat!

Neko noč je Ciril prišel na rešilno misel, na misel, ki jo je seveda že prej enkrat imel. On naj Avgusta Stumpeja izобрази, pripelje ta resnično čisto izredni pevski talent nekega dne kakemu opernemu rav-natelju pod nos in tako uporabi Stumpeja kot skakalno desko za lastno kapelniško karijero.

Ciril še vedno ni bil brez ošabnosti. V Marienwerderju so mu po-nudili mesto pevovodje. Bilo je smešno. Kakor da je on ustvarjen za Marienwerder! Kakor da bi Sabina postala kdaj žena pevovodje v Ma-rienwerderju, ki ima 3000 mark plače. Odklonjeno! Posredovalnica mu je nato pisala, da začasno ne ve ničesar zanj.

Ciril je nekdanj na povratku povedal Avgustu Stumpeju, ko mu je ta s častno besedo zagotovil popolno molčečnost, da ga hoče izobraziti za pernega pevca in da bo že skrbel za to, da bo dobil prvovrstno službo. Avgust Stumpe se je najprvo bedasto smejal, potem pa je rekel, da ni dobro razumel. Nakar je Ciril svoj namen še enkrat iz-razil. Nato je krovce rekel, naj gospod Ciril oprost, da mu ni dobro, da mu postaja tako smešno. In šel je v stran in naslonil glavo na plot. Eno roko je pritisnil na srce, drugo na želodec, in davilo ga je, da je bil usmiljenja vreden.

»Le vrzite ven! Le vrzite ven!« je svetoval Ciril. »Vi ste pravi mož. Prijemlje vas. Vi jemljete resno!« —

Bilo je tiho junaštvo, kar sta ta dva od takrat naprej delala. Vse večere, ki niso bili posvečeni kvartetu, sta sedela v Cirilovi sobi, štu-dirala in vadila često pozno v noč. Vse nedelje so bile posvečene naj-marljivejšemu učenju. Celo po kvartetovih večerih je Ciril vzel krovca večkrat v svojo celico. Posojeval mu je knjige. Malokdaj je imel goreč učitelj tako gorečega učenca.

Zaželjena nagrada za vse te napore je bila za oba enaka.

Sabina!

Uboga fanta tega nista vedela in sta se polagoma vzljubila.

Ako bi se bila spoznala, bi se bila sovražila in poskušala drug drugega uničiti.

Tako sta oba potovala proti isti luči in nihče ni druga opazil, da gre po isti cesti.

V začetku novembra je hotel kvartet prirediti svoj prvi koncert. Če pa kak kvartet prirediti koncert, mora imeti ime, firmo, že zaradi lepšakov in časopisnih vesti.

Imeli so posvetovanje. Kdor je kdaj prisostvoval posvetovanju, pri katerem je bilo treba najti novo ime, ve, da je to težak opravek, po polnoma isto, ali gre za pevsko društvo, za literaren časopis, za delniško družbo, za nov prašek proti mrčesu, ali pa za majhnega, mnogookrat še nerojenega otroka. Dajanje imen je vedno težko in odgovorno.

»Prosim predlogov,« je rekel Ciril; »jaz sam bom svoje mnenje povedal zadnji, da ne bom na nikogar vplival. Prosim, gospodična Tilgner!«

»Jaz sem si mislila,« je rekla gospodična Tilgner, »ker smo vendar štirje — v kvartetu so seveda vedno štirje — torej bi se lahko imenovali »Kvartet letni časi«. »Pomlad« je seveda Sabinica, jaz sama sem pač nekaj starejša in bi lahko veljala za »poletje«; gospod Stumpe bi moral predstavljati »jesen« in gospod lekarnar, ako bi hotel biti tako dober, »zimo«.

»Hvala!« je rekel lekarnar čemerno; »tako ledenosiv še nisem! 55 jih imam! In potem — kako gospod Stumpe s 26 leti »jesen«? In zakaj sploh štirje? Ali nas ni pet? Ali pevovodja ne šteje? Ime je enostavno nemogoče.«

»Prosim oproščenja!« je rekla gospodična Tilgnerjeva plaho in sedla.

»Sedaj vaš predlog, gospodična Sabina,« je pozval Ciril.

»Jaz sem,« je rekla Sabinica, »tudi mislila na število štiri in zato sem hotela predlagati, da imenujemo naš kvartet »deteljica«. Sicer so pa tudi petperesne deteljice.«

Lekarnar se je dvignil.

»Ljuba moja hčerka, prvič so deteljice v pretežni večini triperesne. Štiriperesne so redkost, in bi bilo preobjestno, ako bi se hoteli postaviti kot redkost. To bi zlobna kritika takoj pograbila. Zlobna kritika bi pa še nekaj drugega takoj pograbila; rekla bi namreč: Deteljica? Zakaj? To je razžaljenje občinstva. Kajti komu servirajo deteljo? Vendar samo govedi! Ime »deteljica« je čisto nemogoče.«

»No, potem pa stavi vendar sam kak predlog, papa!«

»To hočem,« je rekel papa. »Jaz predlagam, naj se naš kvartet imenuje »Voz«. Ime sprva čudno dirne. Toda to mora. Vse, kar hoče biti v svetu privlačno, mora imeti ime, ki vzbuja pozornost. To vem iz lekarne. Čimbolj je ime kake nove stvari neumno, tembolj stvar gre. In potem mislite vendar na znamenito düsseldorfsko društvo »Omara« ali pa na monakovske »Grablje«. Ali ni to tudi neumno? Toda k stvari! Voz ima štiri kolesa. Vsa kolesa morajo držati isti takt, vsa morajo jadrati proti istemu cilju, iti po isti cesti, včasih počasi, včasih hitro, zdaj v podžigajočem tempu, zdaj pojemajoče diminuendo. In peti? No»

ben tudi še tako posirovel kritik si ne bo upal v neumni šali trditi, da je pevovodja »Voza« konj, ki voz vleče, temveč ga bo vsakdo smatral za voznika, ki voz ravna. Občinstvo pa bo »Voz« peljal čez hribe in doline v zeleno gozdno samoto, k starim gradovom in v vrvež velikega mesta, skratka, »Voz« mu bo preskrbel potovanje skozi vso poezijo življenja.«

»Kaj pravite k predlogu gospoda lekarnarja, gospod Stumpe?«

»Ah,« je rekel Avgust Stumpe, »predlog je sam na sebi zelo duhovit. Samo, mi smo glasbeno društvo in voz ne dela dobre godbe. Voz škriplje in kadar poje, cvili. Potem bi lahko imenovali društvo rajši »Avtomobil«, ki ima tudi štiri kolesa, in vse drugo se tudi ujema, tisto o gozdni samoti in gradovih in mestih, h katerim se človek lahko pelje. Nadalje pelje voz lahko samo malo ljudi čez hribe in doline; mi pa hočemo preskrbeti mnogim ljudem »potovanje po poeziji«. Zato naj bi se rajši imenovali »Omnibus«, ki ima tudi štiri kolesa.«

»Gospod Stumpe, ali me hočete zasmehovati?«

»Bog varuj, gospod lekarnar, jaz sem samo svoje mnenje povedal.«

»Povedal je svoje mnenje! In ima pravico za to!« je odločil Ciril.

»Prosim, gospod Stumpe, kaj pravite k predlogoma obeh dam?«

»Da,« je menil Stumpe, »saj pridemo samo z resnico naprej. Žal mi je, toda predloga obeh dam sta bila otročja. Najbolj otročji pa je bil predlog gospodične Sabine. »Deteljica« se imenuje venček nedozraslih gosk, ne pa resno umetnostno društvo.«

»Vi ste nesramni,« je rekla Sabina dobrodušno.

Ciril je bil čisto bled.

»Prosim, gospod Stumpe, stavite sedaj svoj lasten predlog.«

»Predlagam,« je rekel Avgust Stumpe, »da se odpovemo vsemu bimbom in da imenujemo naše društvo: »Kvartet Ciril Dietrich«. Gospod Ciril Dietrich je naš učitelj, naš voditelj; brez njega bi ne mogli ničesar. Ciril Dietrich je lepo, blagoglasno ime. Ime Ciril Dietrich bo društvu vedno pobuda za vneto delo, občinstvu pa jamstvo, da lahko pričakuje nekaj dobrega.«

Molk. Ciril je sedel s povešeno glavo. Bil je v dnu duše srečen. V tem trenutku je imel krovca Avgusta Stumpeja pristrčno rad. V glavnem ne radi zadnjih, o njem samem izrečenih besedah, dasiravno je bil Ciril kot vsi umetniki za priznanja skrajno občutljiv, temveč radi čuta resničnosti, s katerim je Stumpe povedal svoje mnenje in predvsem pa, ker se je razodel kot milosti poln božji otrok. Kako je krovce prišel do takega okusa, do takega izražanja? Mož je medtem, ko je užival Cirilov pouk, potoval s sedemmiljskimi čevlji. Koliko razkošje je vendar, imeti pred sabo naravno rojeni genij!

Črez nekoliko časa pa je Ciril predlog Avgusta Stumpeja kljub temu odklonil.

»Cenjene dame in gospodje! Prosim, ne vežite se na moje ime. Nekoč — mogoče prav kmalu — me ne bo več pri vas. Potem ne bom nič drugega ko slučajni prvi pevovodja vašega kvarteta, ki je poleg tega še zelo malo časa pri vas deloval. Moje ime ni program. Sprejmite moj lastni predlog: »Kvartet Altenroda«. V lepem imenu Altenroda imate vse, za kar poje vaše srce in vaše grlo, imate domovino in vse, kar vam je v njej drago in ljubo.«

Cirilov predlog je bil sprejet.

Lojze Golobič:

Tine in Tinka.

(Nadaljevanje.)

VI.

LOKA ob Domu, ki je upognjena v žloto, živi to jutro od prvega svitanja. Fantje jo ravnaajo v zaokroženo ravnico za nedeljski dan, ko bodo javno nastopili. Sleherni grabi za svoje delo: za lopato, da odpre gomile in z njimi polni jarke, za kramp, da drobi grebe. V koših navažajo prsti še od drugih njiv, pesek potresajo v bela znamenja, po katerih se bodo uvrstili telovadci. In še žagovine sipljejo pred konja, da bo zalet tem prožnejši.

Dekleta opletajo z venci breze, ki so jih fantje zasadili krog ravnice v ograjo. Vršiči brez šume iz praporcev, iz večera, ki se plazi iz bukove loze.

Pa ni je pesmi, ki bi vrela iz teh mladih ljudi. Up in dvojba se pojavata v njih, kako bo v nedeljo. Dovtip sune iz mladca, v smeh se zaluča vsa družba, pa zopet gluh molk...

V ta molk prišeta gospod Janez z malico.

»Bog živi, otročiči,« mahne z rdečim litrom.

»Bog živi, gospod župnik,« zavriskajo fantje in dekleta v eno.

»Pridni, pridni,« boža gospod Janez.

V napete kite mladcev se zagleda, v srečne oči devojk in udarja kot z lece:

»Prav do Trnovega bo segel glas, še kloster se bo vzbudil v močlitev: za naše čiste mladenke, ki so iz Tebe, Marija; za mladce, ki so močni iz Tebe, Jezus... Pa še bodo dejale,« se je gospodu Janezu skrivaj vzbujalo, »še bodo dejale: Še za gospoda Janeza, ki je črednik tisočrim ovcam, da bi bila vedno božja dlan nad njim, Oče naš... O sestre, naj vas gospod Jezus blagoslovi za ljubezen!«

Vzdramil se je v glasno besedo:

»Kaj sem dejal, otročiči? Nič. Star sem in pozabljam. Že res, to: iz petih farâ bodo privreli na naše pivško polje. Bo šlo?«

»Brez Tineta?« je podvojil Miha, načelnik telovadcev, odkar je Tine na tujem.

»Brez Tineta, hm...«

V tri leta nazaj je šel gospod Janez in videl: Visoko pod nebo se pne dvoje stebrišč, ki ju v vrhu veže tram. Od srede visita na težkih vrveh dva kroga. Že v početku se je valil šum ljudstva v bučečo radost, ko so videli Tinetov odlet z droga, hojo na rokah po bradlji. Ko pa se je vzel v kroge, se zavihtel v vrh, plaval v težkih udarih in se končno zalučal na glavo — tedaj se je presunljiv krik zlomil iz prsi Tinetove matere. Tisoč src ni udarjalo, čakala so trepetaje. Tine je letel kot lastavica z razpetimi perotmi in se prožno ujel na noge. Iz src tisočev

se je odtrgala edina besedica, ki se je razlila čez vse polje: »aahh!« Koj za tem je zabučalo morje ljudi v presrečen klic: »Živel, Tine, živel!« Zavalovilo je. Ograja se je lomila, do Tineta je prišumelo. Na rame so ga vzdignili mladci in odnesel je vse šum živih valov...

To je župnik Janez videl in ni našel besede, da bi jo v pogum tem dvoječim povedal.

»Pa bi pozvali Tineta,« se je domislil.

»Smo ga. Tinka mu je pisala, če bo dobil.«

»Tinka! Tinica,« se je v šegavo voljo ogrel, »kak je tvoj fant, da ti uide.«

Tinko je zalil sram. Prav v venec iz bršljana se je sklonila in vbadala vanj divjo rožo. Trn se je zabodel v prst, iz njega je zdrsnila rdeča kaplja.

Videl je gospod Janez čisto Tinkino dušo, videl njeno bolečino in te trde besede. Šel je do nje:

»Tinica, odpusti! Tineta imam rad in vem, da se bo vrnil, radi tebe se bo...«

Odkrila je Tinka oči vanj, iz njih je lila brezkončna hvaležnost. Besede pa ni nobene našla, da bi jo rekla.

Zresnil se je gospod Janez, ko je gledal te mlade ljudi: Ali ne bodo zavili s te poti? ...

Nikdar ni ljubil telovadbe, zato ni dajal fantom od te, le iz življenja duš je dajal, iz bolnih in zdravih duš, bičal je gladno slò iz mladosti. Bil pa je nekoč fant in je vedel: mladost se boji besed, modrih in resnih. Zato naj mladci po govoru v dvorani malce ponorijo na rogovilah, zapojjo naj, potem pa domov spat!

Iz te svoje misli je povedal:

»Lepo je, da znate plezati, vzpeti se prav v grozo ljudi, a lepše, da ima v vašem mladem srcu Bog svoj nébes; da ste v resnično pot vsem blodnim in maloverujočim. V vas bodi resnica, ali ima seme, ki smo ga vsejali, zdravih sadov, da zovejo vse mlade za vami in tepò vest vsem onim, ki brodirjo daleč od vas po zablojenih lužah. Ali pa se je iz tega semena oplodila le kriva zel, ki jo bo sežgal večni ogenj? ... Iz vaših del naj se vidi, če sejemo prav...«

Težka gruča je stala ob njem in resno zrla v svojega očeta. Videl je gospod Janez te oči, čital do dna in udaril v vesele misli:

»Kaj bi gore valili pod večer! Vidim: vsi ste moji, za nobenega se ne bojim; iz Boga ste, v Boga greste; jaz pa vas bom spremil do tja, jaz -- vaš brat, vaša sestra...«

»Naš oče,« se je budilo v srcih fantov in deklet, »naš dobri oče...«

Še je iz prepričanja dodal:

»V nedeljo nas bo videlo pet farâ še močnejše kot pred tremi leti.«

»Brez Tineta?« je v drugo podvojil Miha.

»Tudi brez Tineta! Vidva, Miha in Jože, bosta vsak za enega Tineta.«

Pa videl je Tinkine ovlažene oči, zato je popravil: »Tine se bo vrnil.«

Natočil je črnine, čaša je krožila od fanta do dekleta. Vsem so se vratice od srca odpahnila, tesnoba je odšla. Zaživele so oči, v pesem so se krožile ustne.

Težko se je zamajalo v stolpu, udarilo, se razlilo skozi line, zahrepenelo v večerno molitev. Župnik se verno pokriža in glasno moli. Vsi sklonijo glave v pobožno pesem svete Marije.

»Moji zvesti,« se je sladko dramilo v gospodu Janezu, ko je molil,

»v nagrado si mi jih dal, brat Jezus. Pa če bi mi ponudil zlate gore in zlate vode, šel bi mimo in ne bi ti rekel: zahvaljen! ... Šel bi za dušami. In ko bi jih našel take, kot so te, ki zdaj le tebe molijo kakor otroci, zrušil bi se na kolena in ti povedal, da na zemlji mi ne moreš dati več kot si mi dal ...«

Jek zvona je utonil v loze borovcev in bukovja, sladka tišina se je razlezla čez vse polje. Župnik in njegovi otročič so odhajali v pomenku, ki ga imajo bratje in sestre, ki se ljubijo ...

* * *

Tinka je stopala poslednja. Njena misel je šla na tuje:

»Ne vem, kje je moj Tine, zato mu nisem pisala. Pa kaj bi drugi vedeli, kako mi je, ker ne vem zanj. Pred njimi vem, naj mislijo, da mi je prav.

O, povedala bi mu v pismu vse, kako me boli strah, da ga ne bo več. Tako bi rekla:

Moj Tine! Kam si šel, ko si bolan. Kaj te bo sram zato. Še bolj te imam rada kot prej. V omarici imam poleno, ono jutro sem ga pobrala. Rdeče je bilo od tvoje krvi, zdaj ni več, ker ga umivajo moje solze ... Vрни se, vrni, moj Tine, in dala ti bom drugi nagelj, ki ga ne bo Tone v tvojo kri pomočil, žal mu je za ono noč.

Še bi mu rekla, da ga čakajo težko vsi bratje. Čutim, da se boš vrnil, Tine,« je srečno zapelo iz Tinke, »srce mi pravi in oče mi je dejal, ki je gospod Janez, moj sladki oče in tvoj, Tine ...«

Prosvetne tekme.

Začeto poglobitveno delo se nadaljuje. Naši tekmovalci in tekmovalke se ne plašijo ovir, delajo vztrajno in uspešno. Naj bi njihov zgled vzdramil tudi one, ki še oklevajo in se obotavljajo!

NA PLANINI PRI VIPAVI.

V svečanem nedeljskem razpoloženju so se zbrali planinski tekmovalci dne 31. julija ob osmih zjutraj v svoji društveni sobi. Ker niso došli vsi imenovani člani komisije, je odbor določil za načelnika Furlana Ludvika iz Slapa in za namestnika č. g. J. Pišota ter tajnika g. Štrancarja. Načelnik komisije razloži pomen tekem in otvori izpraševanje. Izid je bil sledeči: Kobal Franc (9 točk), Kete Franc (10 točk), Kete Jožef (8 točk). Štrancar Janko (10 točk), Vidrih Franc (10 točk), Žvokelj Janko (9 točk). Komisija je prisodila mesto zmagalca Francu Keteju. G. tajnik je častital tekmovalcem in poudarjal važnost tekem za notranje društveno življenje. Izredno hvalo za služijo zlasti oni tekmovalci, ki so v kljub poljskemu delu in dolgi poti prihajali trikrat na teden k vajah za tekme. Čast jim!

V PODRAGI.

Eno najboljših in najagilnejših društev se nahaja v Podragi pri Vipavi. V nedeljo 31. julija se je sestala ob petih popoldne k tekmi komisija in tekmovalci. Načelnik komisije je bil preč. g. župnik Iv. Kovač, člani pa: Kete Fr., Bratož Ivan., Hrib

Franc in tajnik Ign. Štrancar. Načelnik je v krasnem nagovoru pojasnil smoter prosvetnih tekem. Nato pokliče tekmovalce, ki so po vrsti lepo in z razumevanjem odgovarjali na stavljena vprašanja. Uspeh tekem je bil tale:

Kopačin Fr. (10 točk, zmagovalec), *Kopačin Ivan* (9 točk), *Pestelj Venceslav* (10 točk), *Trošt Jožef* (10 točk), *Žgur Ivan* (10 točk). Poiskusna vprašanja sta dobila *Kopačin Fr.* in *Žgur Ivan*. Zreb je določil zmagalstvo *Kopačinu Fr.* Načelnik komisije je častital društvu in zmagovalcu, kateremu so poklonile članice lep šop rož. Po pri-srčnem slovesu so se člani komisije ločili od pridnih Podražanov, ki pa niso prav nič ošabni radi svojih uspehov, ki jih v trudu in znoju dosegajo pri svojem delu, kot se pogosto dogaja drugod. Taki člani naj bodo za zgled drugim društvom!

NA GOČAH.

V soboto, 30. julija je gorenjevipavsko okrožje priredilo tekme na Gočah. V komisiji so bili: *Kete Franc*, *Štrancar Ign.*, *Emil Kodre* in načelnik g. župnik *J. Pišot*. V lepo okrašeni sobi so se zbrali tekmovalci ob devetih zvečer. V imenu okrožnega odbora izroči tekmovalcem in društvu pozdrave okrožni tajnik *Kete*. Načelnik komisije v tehtnih besedah pojasni pomen in potek tekem. Izpraševanje je izpadlo takole: *Ferjančič Mirko* (8 točk), *Ferjančič Edvard* (7 točk), *Furlan Franc* (9.5 točk), *Kodre Emil* (8 točk), *Kodre Franc* (10 točk, zmagalec), *Kodre Josip* (8 točk). Z razredovanjem so bili vsi zadovoljni. Načelnik se zahvali tekmovalcem, častita zmagovalcu in da društvu nekaj važnih navodil. Člani so se zadovoljni in veseli razšli.

V ŠTURJI.

Podrobnejših poročil o prosvetni tekmi v Šturiji nismo dobili. Pred izpraševalno komisijo so odgovarjali sledeči tekmovalci: *Franc Božič* (10 točk, zmagalec), *Brecelj Pavel* (9 točk), *Bajc Rafael* (9 točk), *Čoha Ivan* (9 točk) in *Štrancar Franc* (7 točk). Tekmovalci so po večini še mladi fanatje in zaslužijo najlepšo pohvalo. Bog jih živi!

V GORICI.

Tudi v našem središču so se članice »Mladike« prijavi-le k tekmi. Na praznik dne 15. avgusta zvečer se je v sejni sobi *P. Z.* zbrala komisija, obstoječa iz sledečih članov: načelnica *Rezi Rupnik*, tajnik *C. Kosmač*, izpraševatelj prof. *Terčelj*, odborniki: inž. *J. Pegan*, *Anastazija Gomišček* in *Valerija Pavletič*. Po predhodnji seji in pozdravu načelnice je začel izpraševatelj s tekmami. Izid je bil sledeči: *Milka Kerkoč* (9 točk), *Karla Kocjančič* (10 točk, zmagalka), *Kralj Zora* (10 točk), *Simšič Gizela* (9 točk), *Ušaj Ida* (9.5 točk), *Žvanut Ivanka* (9 točk). Poiskusno vprašanje sta premotri-vali tekmovalki *Kocjančič* in *Kralj*. Odgovori so bili zadovoljivi zlasti še zato, ker so tekmovalke odgovarjale samostojno in rešile več vprašanj, ki jih tekme niso naravnost predpisovale. Ko je načelnica zaključila tekmo, je izpraševatelj podal več zelo važnih nasvetov in častital marljivim članicam, ki zaslužijo polno pohvalo.

NA SLAPU.

Dne 7. avgusta je tekmovalo na Slapu ob petih popoldne v društvenih prostorih 5 tekmovalcev. V komisiji so bili: g. *I. Vadnjal* župnik, *Iv. Lavrenčič* in *France Kete*. Po pozdravnih besedah so se začele tekme, ki so izpadle takole: *Ferjančič R.* (8 točk), *Furlan A.* (9 točk), *Furlan Ludvik* (10 točk, zmagalec), *Pelhan R.* (9 točk). *Curk Ivan* in *Nusdorfer Franc* sta se zadostno opravičila. Načelnik komisije je častital zmagovalcu in tekmovalcem ter zaključil tekmo.

Jubileji. — V nedeljo dne 28. avgusta bo praznoval v Cerknem zlato mašo naš **presvetli g. knez nadškof dr. Fr. Borgia Sedej**. Častitljivega slavljenca se je spomnila naša Prosvetna zveza na romanjih, kjer so člani in članice darovali zanj sv. obhajilo in mu poslali brzozjavne častitke. Č. g. Vinko Vodopivec je komponiral visokemu slavljenecu na čast krasno pesem, ki ji je zložil besedilo g. prof. Terčelj in katero bo pel v farni cerkvi v Cerknem g. solist Joško Bratuž.

V nedeljo dne 11. septembra bo praznovala Idrija pomemben jubilej **preč. g. msgr. M. Arkota**, dekana v Idriji. Minilo bo 30 let, odkar je velezaslužni gospod prišel v Idrijo in 70 let, odkar je bil rojen. Prosvetna zveza si šteje v prijetno dolžnost in čast, da pošilja ob tem veličastnem dnevu blagemu monsignorju iskrene častitke in izraze najglobokejše hvaležnosti. Vkljub visoki starosti je msgr. Arko nele voditelj, temveč najpridnejši delavec na polju krščanske prosvete, ki z izredno ljubeznijo spremlja naše delo in mu gre velikodušno na roko. Ves krščansko socialni pokret nele v Idriji, temveč tudi v okolici in deželi sloni na ramah agilnega g. monsignorja. Tudi »Naš čolnič« je našel v njem vestnega dopisnika in svetovalca. Velezaslužnemu, idealnemu in kremenitemu značaju, ki ga spoštuje ves naš rod, kličemo ob jubileju v imenu cele organizacije: Bog Vam plačaj Vaš trud za mladino, ohrani Vam zdravje in blagoslovi Vaše neumorno, idealno delo!

Dne 31. julija ie obhajal 60letnico rojstva **veleč. g. msgr. Ign. Valentinčič**, stolni dekan v Gorici. Odličnemu predsedniku našega

književnega podjetja K. T. D. iskreno častitamo. Na jubilejni dan dne 31. julija je slavljenec maševal v domači cerkvi v Morském pri Kanalu. Ob tej priliki ga je pozdravil član našega društva ter mu v iskrenih besedah častital. Dobrosrčnemu monsignorju, ki z ljubeznijo in nasvetom podpira naše delo, izročamo udane častitke z željo, naj nam ga nebo ohrani še mnogo let!

PROSVETNA ZVEZA.

Romanja s skupnim sv. obhajilom so priredila sledeča okrožja: mirensko na Grad (3. jul., udeležba 200), dolenjektivpavsko na Vitovlje (24. jul., udeležba 250), briskó na Staro goro (31. jul., udeležba okrog 100), idrijsko na Sv. Višarje (15. avg., udeležba okrog 100), banjsko na Sv. goro (21. avgusta, udeležba 180). Na romanje se pripravljata tudi goriško okrožje. Vseh romanj se je udeležila tudi P. Z. po svojem tajniku. Romanji so se spominjali prevz. knez nadškofa in bili z uspehom izredno zadovoljni.

Poročil se je v knez nadškofijski kapeli v sredo dne 27. jul. bivši zvezni režiser, šolski upravitelj g. Marijan Bratuž z gč. Jolči Gregoričevó, članico »Mladike«. Mladi par je poročil č. g. zvezni tajnik F. Terčelj. Novoporočencema želimo v imenu organizacije trajnega božjega blagoslova!

Gospodinjski tečaj je bil otvorjen 1. avgusta. Pri prisrčnem pozdravnem večeru je v imenu P. Z. pozdravil navzoče gojenke g. dr. V. Glaser, v imenu Dekl. oddelka gč. Kocjančič, v imenu »Mladike« g. Forčič in v imenu zavoda msgr. Berlot. G. Joško Bratuž je zapel par mičnih pesmi in naš kupletist F. Bratuž par kupletov. Zanimiva je bila štatistika dosedanjih gosp. tečajev, ki jo je podal g. zvezni tajnik. Tečaj obiskuje 32 gojenk, ki z izrednim zanimanjem sledijo pouku in se praktično urijo v kuhinji.

Ukinjena so bila od oblastev sledeča društva: Cerkno, Čezsoča, Šturje, Kred, Planina pri Vipavi. Za vsa društva bomo vložili rekurz, do tedaj naj pa mirno čakajo in naj se nikar ne vznemirjajo!

Javnih prireditev naj bi naša društva začasno ne prirejela več. Tako svetujemo!

OKROŽJA.

Brisko okrožje je imelo sejo dne dne 24. jul. v Šmartnem. Navzoči so bili zastopniki društev iz Cerovega, Vederjana, Števerjana in Dobrovega. Med drugimi sklepi je okrožje obravnavalo o romanju na Staro goro in o tekmah. Tekmovala bodo društva na Dobrovem, v Podsabotinu, Vederjanu in mogoče v Cerovem.

Tolminsko okrožje je v seji 31. julija sklenilo med drugim: Okrožna tekma se bo vršila v septembru. Tekmovati morajo vsi, ki so pri društvenih tekmah dobili 10 točk. Vsa društva naj po možnosti proslave zlasti mašo prevzv. knezoadškofa. Društveni kom se priporoča, da isti dan prejmejo sv. obhajilo, dekleta pa naj se udeleže dekliških duh. vaj v Tolminu. Dne 21. avgusta se bodo vršile tekme pri Sv. Luciji.

Vsem gg. okrožnim predsednikom smo poslali okrožnico. Naj gotovo obveste o njej vsa društva vsaj do 10. septembra. Odgovornost je velika!

DRUŠTVA.

»*Mladika*« v Gorici je imela 27. jul. obč. zbor, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: Dr. L. Simoniti, preds., Forčič Angel, podpredsednik; Dr. A. Kacin, tajnik; gč. Karla Kocjančič, taj. nam., inž. J. Pegan, blag., D. Šuligoj, blag. nam., Gizela Simčič, knjižničarka; Stanko Lupinc, knj. nam.; M. Mrakič, gospodar; odborniki: M. Povšič, Joško Bratuž in Merkuža M. Novemu odboru izročamo pozdrav z željo, naj bi uspešno delovali!

Št. Maver. Dne 24. 7. se je vršil pri nas društveni občni zbor, katerega se je udeležilo 30 najboljših članov. Predsednik je v prelepem nagovoru povdarjal potrebo po značajnem krščanskem delu. Po poročilih so bile volitve, pri katerih so bili izvoljeni:

Bensa Ant. preds., Figelj Iv. podpr., Vendramin Fr. taj., Pintar Kristina blag., Figelj Andr. knjižničar, Lenardič Peter gospodar in Bensa Štefan ter Figelj Alojzij za pregledovalca računov. Kar je bilo suhih vej, so tekom leta odpadle. Prav je tako! Saj suha veja še sence ne daje.

Vrtojba. Spomin Sv. Cirila in Metoda smo proslavili v našem društvu dne 31. junija zvečer. Ob tej priliki smo zbrali po svojih močeh za Prosvetni sklad. Tudi v *Poljubinju* in *Uterskem vrhu* so žgali kresove in priredili primerne akademije.

Dekliški krožek v Volarjih. Redkokdaj se oglašamo, a vendar še živimo. Tudi »Našemu Čolniču« bi radi kaj povedale. V zimskem času smo imele vsak teden sestanke, na katerih smo pele, šivale in čitale knjige. Tudi okrožje nam je večkrat pošiljalo predavanja in predavatelje. Tekmovale nismo, ker je bilo več članic v Trstu. Sedaj so se po večini vrnile, toda zdaj smo vse z delom preobložene. Nismo pa pozabile na sv. Cirila in Metoda. Na večer pred praznikom smo žgali kres. Naslednjo nedeljo pa smo se ga spominjale v cerkvi in po sv. maši v krožku s predavanjem o njihovem življenju ter o pravoslavju. Zdaj smo šele prav umele življenje in delo sv. bratov. Okrožje nam je obljubilo pogosta predavanja. Pred vsakim predavanjem pa zahteva predavatelj, da ponovimo prejšnje na kratko in preprosto. Obenem nam pregleda zapisnik, v katerega moramo spisati vsebino predavanja. Na zimo nam obeta tekmo. Pozdrav vsem krožkom! *Julka.*

Podsabotin. Iz vzhodnih Brd sprejmi, dragi »Čolnič«, najlepše pozdrave, ki ti jih pošiljajo Tvoji zvesti bravci in bravke! Ne zameri, ker se ti tako malo oglašamo, smo pa tembolj vztrajni in delavni. Zadnje čase smo imeli hude boje, toda radi tega nismo nič na slabšem, pač pa smo si pridobili še precej novih članov. — Izvolili smo si novega pa mladega in nadarjenega predsednika. Vadimo se v tekmah, ki jih vodi č. g. kurat. Tekmovali bomo proti koncu, da ne bomo prav zadnji. — Dne 10. julija je bil za nas svečan dan, ki nam ne bo

šel iz spomina. Zjutraj smo imeli skupno sv. obhajilo, udeležili smo se ga vsi člani, popoldne po blagoslovu smo pa priredili proslavo v čast sv. Cirilu in Metodu. Akademijska je obsegala: par pesmic, deklamacij, nagovorov, življenjepisa sv. bratov in en prizorček. Prireditev je ugajala vsem. Po končani predstavi smo se zbrali v društveni sobi, kjer smo med veselo pesmijo sprejeli nove člane.

Renče. Tudi mi se pripravljamo na prosvetne tekme s člani in članicami. Ne vem pa, če nam bo mogoče tudi tekme izvesti, ker tekmovalci, ki so zidarji, morajo v svet s trebuhom za kruhom. — Na splošno pa delujemo zadovoljivo. Z deklamacijami in društvenimi večeri napredujemo. Fantovskih večerov nimamo.

Fantje so se začeli pridno pripravljati za v Ameriko. Kot kaže, bomo imeli kmalu v marsikaterem kotu sveta podružnico našega društva. Mnogo fantov je v Švici, ki se pa čez zimo vrnejo vselej domov. Lepo je slišati od njih, da tudi v tujini ne zapravljajo po gostilnah svojega prostega časa. Podučujejo se v petju in večje število društvenih knjig so nesli s seboj.

Spomladi t. l. so nas zapustili trije najboljši člani, med njimi tudi naš bivši predsednik Andrej Mozetič. Odšli so v Ameriko. Odhajajočim tovarišem smo priredili lep poslovilni večer, pri katerem smo poklonili našemu bivšemu predsedniku zlat obesek, ostalima dvema pa šopek svežih nageljnov, želeč jim obilo sreče v novem svetu. Pa kaj bi Vam vse na široko in dolgo »bobnali«. Najboljši dokaz, da ne spimo je, da imamo tri dele občinstva za seboj, čeravno je naše društvo komaj 19 mesecev staro (ustanovljeno 6. I. 1926). Drugi dokaz pa je naraščajoče članstvo. Najnavedem, koliko nas je. Ob ustanovitvi nas je bilo okrog 50, danes pa šteje naše društvo 110 članov in članic in ko bi še te »male« naštel, bi najbrž število presegalo nad 150. — Pozdrave!

Goče. V nedeljo dne 3. julija popoldne ob treh je priredil tukajšnji telovadni odsek s pomočjo bratskih odsekov javno telovadbo, ki je zelo povoljno izpadla. Člani

in članice so najprej izvajali proste vaje. Potem so sledile simbolične vaje: »Slepčeva tožba« in »Gor' čez jezero«. Oboje so izvajale telovadkinje z globokim občutkom. Nato so pokazali telovadci veliko spretnost na drogu in na bradlji. Kot zadnja točka pa je bil krasen generalni pohod članov in članic. Pri telovadbi je sodeloval prav pridno godbeni krožek iz Mirna. To je bil zopet lep in časten dan za mladino. Bog živi!

Livek. Tudi naše »Prosvetno društvo« je napravilo v nedeljo dne 17. julija po maši skromno proslavo Ciril-Methodovega spomina. Predsednik je v par uvodnih besedah poudaril pomen sv. Cirila in Metoda za nas. Nato je sledila deklamacija iz »Čolnič«: Sveta brata (prihod na Moravsko). — Predsednik je čital potem predavanje o življenju in delovanju obeh apostolov. Poslušali smo nato lepi prizor med materjo in hčerko (Cirilka) sestavljen nalašč za to proslavo. Gospod kurat je vse s kratkimi besedami prepričeval, zakaj se moramo tudi dandanes navduševati za Ciril-Methodove ideale. Sledila je še ena deklamacija »Rostamila«. Nato je petje zaključilo skromno slavnost v čast svetima bratoma. — S pripravami na tekme gre počasi, je precej težav; v poletnem času smo morali radj dela priprave prekiniti. Upamo, da jih bomo nadaljevali in končali, kakor hitro nam bo dopuščal čas.

UGANKE.

Naročnikom ugankarjem dajemo v rešitev naslednjo *Podobnico*:

Kdor jo bo pravilno rešil in bo izžreban, prejme v dar knjigo »Sv. Ciril in Metod«.